

Działalność ośrodków informacji
patentowej PATLIB –
doświadczenia i wyzwania
na przyszłość

Agnieszka Podrazik

Biblioteka Główna Akademii Górniczo-Hutniczej
im. Stanisława Staszica w Krakowie

Ośrodki w polskiej sieci PATLIB

Ośrodki PATLIB (Patent Library) to europejska sieć centrów informacji patentowej koordynowana przez Europejski Urząd Patentowy (EPO). W całej Europie działa ponad 300 placówek, których celem jest przede wszystkim ułatwienie małym i średnim przedsiębiorstwom (MŚP), naukowcom, wynalazcom oraz wszystkim zainteresowanym dostęp do informacji o ochronie własności intelektualnej (IP), zwłaszcza patentowej. Zadania sieci PATLIB koncentrują się wokół promowania innowacyjności w Europie poprzez udostępnianie narzędzi do wyszukiwania informacji patentowej, wsparcie merytoryczne i konsultacje prawne w zakresie IP. W Polsce sieć ośrodków informacji patentowej (OIP) współpracujących ściśle z Urzędem Patentowym RP rozwijała się już od lat 90. UPRP dystrybuował bezpłatnie zarówno wydawnictwa na nośniku papierowym (m.in. opisy patentowe, biuletyny), jak i pierwsze bazy patentowe serii ESPACE na CD i DVD, a także organizowane były konferencje poświęcone działalności ośrodków oraz szeroko pojętej informacji patentowej.

1 marca 2003 r., czyli w dniu przystąpienia Polski do Konwencji o udzielaniu patentów europejskich, polskie OIP stały się częścią europejskiej sieci PATLIB i uzyskały dodatkowe możliwości rozwijania swojej działalności, m.in. poprzez bezpłatny udział pracowników w corocznej konferencji PATLIB i innych wydarzeniach EPO, program dofinansowania do organizowanych szkoleń oraz dostęp do dodatkowych narzędzi do prowadzenia badań patentowych, takich jak EPO Global Patent Index czy PATSTAT. Główne zadania ośrodków obejmowały: udzielanie porad z zakresu szeroko rozumianej ochrony własności intelektualnej, zapewnianie dostępu do bezpłatnych baz danych, organizację seminariów i bezpłatnych szkoleń, promocję ochrony własności intelektualnej, udzielanie informacji na temat procedur obowiązujących przed Urzędem Patentowym RP, Europejskim Urzędem Patentowym (EPO), Światową Organizacją Własności Intelektualnej (WIPO) i Urzędem Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO). Rolą ośrodków było też współpracowanie z instytucjami wspierającymi innowacyjność oraz ochronę własności przemysłowej, zwłaszcza z centrami innowacyjności, ośrodkami transferu technologii, parkami technologicznymi i inkubatorami technologicznymi. W polskiej sieci ośrodków informacji patentowej PATLIB funkcjonowało w ostatnich latach 27 placówek. Ośrodki PATLIB w Polsce pełniły przez lata kluczową rolę w upowszechnianiu wiedzy o ochronie własności intelektualnej, zwłaszcza wśród małych i średnich przedsiębiorstw oraz środowisk naukowych.

Już od opublikowania przełomowego *Porto Paper*, dokumentu podsumowującego ustalenia ze szczytu PATLIB Summit w Porto w 2019 r., stało się jasnym, że zmiany w funkcjonowaniu ośrodków są konieczne. Dotychczasowe funkcje polegające na umożliwianiu dostępu do dokumentacji patentowej, podstawowym doradztwie oraz działalności szkoleniowej powinny zostać stopniowo zastąpione aktywnym wsparciem procesów innowacji i bezpośrednim zaangażowaniem w komercjalizację wynalazków. W 2021 r. ogłoszono program PATLIB 2.0, który miał dać impuls do poszerzenia zakresu usług świadczonych przez ośrodki informacji patentowej we wszystkich państwach należących

do EPO. Uruchomienie projektu PATLIB 2.0 miało na celu ewolucję i wzmocnienie sieci PATLIB, zgodnie z siedmioma rekomendacjami zawartymi w *Porto Paper* – wszystko po to, aby innowacje, transfer technologii i komercjalizacja własności intelektualnej odgrywały coraz większą rolę w działalności ośrodków.

Nowe logo sieci PATLIB

Nowa filozofia EPO w odniesieniu do ośrodków zakładała trójstopniowy model rozwoju ośrodków:

- poziom 1: podstawowe usługi informacyjne,
- poziom 2: zaawansowane doradztwo w sprawach IP,
- poziom 3: pełne wsparcie innowacji (łącznie z analizami rynkowymi).

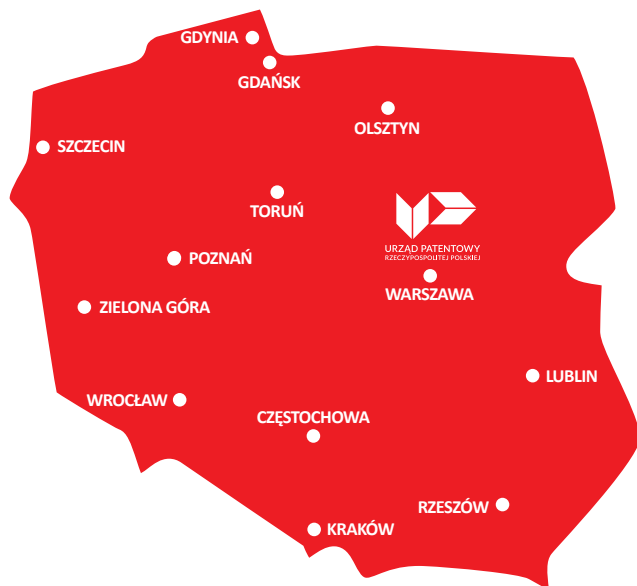
Na bazie tego modelu od 2021 r. przeprowadzana jest coroczna ewaluacja ośrodków PATLIB, które kwalifikowane są do odpowiedniego poziomu na podstawie realizowanych usług. Projekt PATLIB 2.0 miał pomóc przekształcić ośrodki patentowe w nowoczesne huby wspierające przedsiębiorców, naukowców i start-upy w lepszym wykorzystywaniu systemu patentowego dla rozwoju biznesu. Celem projektu było także zwiększenie znaczenia i widoczności sieci PATLIB jako kluczowego elementu wspierającego rozwój innowacji w Europie. Ośrodki miały stać się nie tylko źródłem informacji o patentach, ale także aktywnym uczestnikiem ekosystemu innowacji, dostarczającym wartościowe wsparcie dla przedsiębiorców, wynalazców i instytucji badawczych. Jednym z wniosków płynącym z kolejnych konferencji PATLIB jest zdanie: „Dziś PATLIB to nie miejsce, gdzie się przychodzi po dokument, ale gdzie przychodzi się po kompleksowe rozwiązanie biznesowe oparte na własności intelektualnej”.

W marcu 2024 r. EPO ogłosiło plan strategiczny na lata 2024–2028 (SP2028) oparty na pięciu filarach: ludzie, technologie, produkty i usługi najwyższej jakości, partnerstwa i równowaga finansowa. W filarze 4. (partnerstwa) ośrodkom PATLIB poświęcono wiele miejsca, kreśląc dalsze kierunki rozwoju i ustalając ambitne cele oraz wymagania. Strategia 2028 zakłada zdecydowane ukierunkowanie na działania związane z transferem technologii oraz procesami umożliwiającymi efektywną komercjalizację chronionych rozwiązań. PATLIB-y mają nie tylko informować o ochronie patentowej, ale również pomagać w przekuwaniu pomysłów w konkretne produkty, usługi lub licencje generujące wartość rynkową.

Jednocześnie w Polsce w 2024 r. dobiegły końca dwustronne umowy pomiędzy UPRP a organizacjami prowadzącymi ośrodki PATLIB, które obowiązywały od 2005 r. Zmieniające się oczekiwania EPO względem zadań realizowanych w sieci PATLIB spowodowały konieczność przygotowania nowych porozumień.

Nowe dwuletnie umowy zostały podpisane w pierwszym kwartale 2025 r. przez 13 instytucji, w głównej mierze uczelnie publiczne. Znalazło się wśród nich 8 uczelni technicznych, 3 uniwersytety, 1 park naukowo-technologiczny oraz 1 organizacja techniczna, 14. ośrodkiem na nowej mapie ośrodków PATLIB w Polsce został Urząd Patentowy RP. Lista nowych ośrodków obejmuje następujące instytucje:

1. Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie,
2. Politechnika Częstochowska,
3. Politechnika Gdańska,
4. Politechnika Lubelska,
5. Politechnika Poznańska,
6. Politechnika Rzeszowska,
7. Politechnika Wrocławska,
8. Pomorski Park Naukowo-Technologiczny Gdynia,
9. Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu,
9. Uniwersytet Zielonogórski,
10. Wrocławska Rada Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT,
11. Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie,
12. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,
14. Urząd Patentowy RP.

Ośrodki PATLIB w Polsce

Zadania OIP wymienione w zasadach działania, które stanowią załącznik do nowych dwustronnych umów:

- udzielanie podstawowych informacji dotyczących procedury zgłoszeń wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych i znaków towarowych do: UPRP, EPO, WIPO, EUIPO;
- pomoc w wyszukiwaniu i analizie danych w ogólnodostępnych, bezpłatnych bazach dotyczących wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych oraz oznaczeń geograficznych;
- informacja o procesach transferu technologii, współpracy naukowców z sektorem prywatnym przy komercjalizacji, możliwościach jej finansowania;

- realizacja m.in. różnych rodzajów usług: przysyłanie abstraktów i pełnych tekstów opisów patentowych, sporządzanie zestawień tematycznych literatury patentowej, monitoring praw własności intelektualnej, badanie stanu techniki, badanie stanu prawnego rozwiązań, sporządzanie raportów z przeprowadzonych badań i analiz, wstępna ocena poziomu innowacyjności rozwiązań, wsparcie w opracowaniu strategii dotyczących własności intelektualnej, informowanie o krokach do podjęcia w przypadku naruszenia praw wyłącznych;
- przeprowadzanie analizy wyników badań patentowych, w tym analiz trendów technologicznych, monitorowania konkurencji oraz identyfikacji przestrzeni rynkowych;
- działania na rzecz promocji i popularyzacji wiedzy o własności intelektualnej, organizacja szkoleń, webinarów i konferencji, udział w targach, wystawach i innych wydarzeniach branżowych;
- współpraca z rzecznikiem patentowym i centrum transferu technologii działającym przy jednostce macierzystej ośrodka, instytucjami wspierającymi innowacyjność oraz ochronę własności przemysłowej, zwłaszcza z centrami innowacyjności, parkami technologicznymi, inkubatorami technologicznymi, przedstawicielami sieci Enterprise Europe Network;
- udział w wydarzeniach organizowanych przez UPRP i EPO, w szczególności w corocznym spotkaniu organizowanym dla ośrodków przez Urząd Patentowy RP.

Rozwój ośrodków PATLIB w strategii EPO na lata 2024–2028

Europejski Urząd Patentowy w swojej Strategii 2028 kładzie szczególny nacisk na upowszechnianie wiedzy patentowej oraz wzmocnienie sieci PATLIB. W ramach filaru 4. (partnerstwa) zaplanowano szereg inicjatyw, które mają zwiększyć dostępność usług patentowych, wspierać innowacje oraz edukować przedsiębiorców, naukowców i młodych wynalazców.

Schemat planu strategicznego EPO

Zgodnie z założeniami Strategii 2028 Europejski Urząd Patentowy, aby wypełnić swoją misję wspierania innowacyjności, powinien rozwijać swoje partnerstwa i współpracę z innymi podmiotami i partnerami w całym ekosystemie innowacji. Dzięki Europejskiej Akademii Patentowej wszyscy zainteresowani będą mieli dostęp do specjalistycznej wiedzy na temat systemu patentowego, tak aby mogli go skutecznie używać i czerpać z niego korzyści. EPO rozwija szereg szkoleń online dostosowanych do różnych grup odbiorców, takich jak:

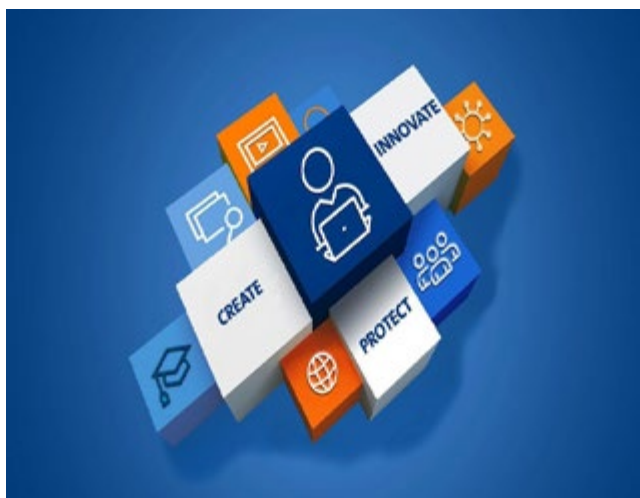
- MŚP i start-upy – praktyczne warsztaty z ochrony patentowej;
- naukowcy i studenci – kursy z wykorzystania danych patentowych w badaniach;

- rzecznicy patentowi – nowy system egzaminów EQE (European Qualifying Examination) i certyfikacja EPAC (European Patent Administration Certification) dla asystentów prawnych.

EPO, we współpracy z państwami członkowskimi, konsekwentnie dąży do zwiększania świadomości na temat funkcjonowania systemu patentowego. Ośrodki PATLIB, a także narodowe urzędy patentowe są kluczowymi partnerami w realizacji działań edukacyjnych w tym zakresie.

W ostatnim czasie uruchomiony został Modular Intellectual Property Education Framework (MIPEF) – modułowy system edukacji w obszarze własności intelektualnej, którego celem jest zapewnienie podstawowej, lecz fundamentalnej, wiedzy w zakresie IP studentom kierunków ścisłych, w szczególności w dziedzinach nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii oraz matematyki (STEM). Program został opracowany przez Europejską Akademię Patentową we współpracy z ekspertami i specjalistami z EPO.

W roku akademickim 2024/2025 program MIPEF został wdrożony w Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie, która jako pierwsza polska uczelnia techniczna przystąpiła do tej inicjatywy. Realizacja programu była możliwa dzięki zaangażowaniu ośrodka PATLIB, który koordynuje proces rekrutacji uczestników oraz odpowiada za komunikację z Europejską Akademią Patentową.

Logotyp programu MIPEF realizowanego na europejskich uniwersytetach

Kolejnym programem, którego celem jest kształtowanie przyszłych pokoleń innowatorów oraz decydentów, jest Pan-European Seal Young Professional Programme (YP). Ma on na celu umożliwienie najlepszym studentom wybranych uczelni odbycia stażu zawodowego w Europejskim Urzędzie Patentowym. Stanowi także dodatkową szansę dla ośrodków PATLIB działających w strukturach uczelni do objęcia roli koordynatora współpracy z EPO.

Do kluczowych inicjatyw EPO w zakresie szerzenia wiedzy i prowadzenia szkoleń należą również dwie nowoczesne platformy cyfrowe: Deep Tech Finder oraz Observatory on Patents and Technology:

- Deep Tech Finder – narzędzie umożliwiające identyfikację innowacyjnych start-upów, które w przyszłości zostaną rozbudowane o funkcje analizy rynkowej oraz monitorowania spin-offów powstających na uczelniach (dostępne pod adresem: <https://dtf.epo.org/>);
- Observatory on Patents and Technology – platforma z raportami dotyczącymi m.in. technologii związanych z ochroną klimatu, medycyną

oraz sztuczną inteligencją (dostępna pod adresem: <https://www.epo.org/en/about-us/observatory-patents-and-technology>).

Ośrodki PATLIB w Europie w pierwszej kolejności otrzymują informacje o nowych inicjatywach EPO. Jako regionalni ambasadory usług oferowanych przez EPO mogą odegrać istotną rolę w promocji narzędzi wspierających rozwój innowacyjności.

Dodatkowo, zasięg geograficzny działalności edukacyjnej sieci PATLIB został poszerzony dzięki inicjatywie „Knowledge Transfer to Africa” (KT2A), realizowanej we współpracy z szerokim gronem afrykańskich uniwersytetów w celu wspierania innowacji oraz transferu technologii na kontynencie afrykańskim. Kolejne ośrodki PATLIB zgłaszają akces do tej współpracy, która polega na dzieleniu się wiedzą ekspercką, organizacji szkoleń i warsztatów z zakresu własności intelektualnej, a także na wspieraniu budowy lokalnych ekosystemów innowacji poprzez bezpośrednie kontakty z uczelniami oraz instytucjami badawczymi w Afryce.

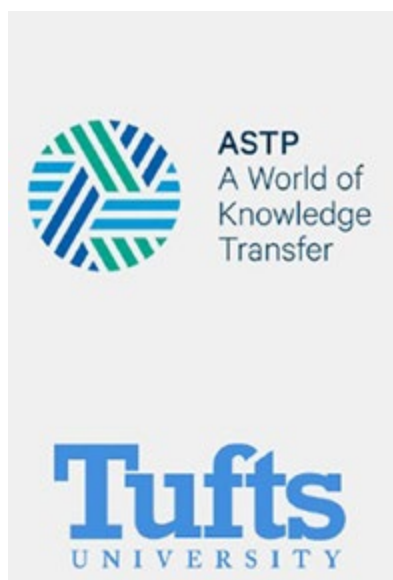
W nadchodzących latach, w zgodzie z priorytetami określonymi w strategii EPO 2028, i w ramach filaru 4. partnerstwa, EPO planuje podjąć szereg działań mających na celu wzmocnienie funkcjonowania ośrodków PATLIB oraz rozwój kompetencji ich pracowników.

Wsparcie EPO dla PATLIB-ów obejmuje możliwość uzyskania dofinansowania do szkoleń w zakresie wiedzy patentowej i certyfikacji transferu technologii, które są niezbędne do podnoszenia jakości usług oferowanych przez centra PATLIB.

Obecnie EPO oferuje ośrodkom informacji patentowej następujące możliwości wsparcia:

– szkolenia:

- darmowe szkolenia na platformie EPO's e-learning centre (dostępne pod adresem: <https://e-courses.epo.org/>);
- szkolenia dedykowane ośrodkom informacji patentowej PATLIB (dostępne pod adresem: https://e-courses.epo.org/local/learning_path/view/detail.php?id=7);
- szkolenia oferowane przez stronę trzecią (np. możliwość refundacji szkolenia ASTP Tufts University);

- finansowanie udziału w konferencjach branżowych organizowanych przez inne ośrodki informacji patentowej (np. TU Ilmenau) lub centra transferu technologii (np. TransferAllianz);
- dofinansowanie uzyskania certyfikacji, np. RTTP (Registered Technology Transfer Professional) lub CLP (Certified Licencing Professional).

Przewidziany jest dalszy rozwój pakietów wsparcia dla ośrodków, o czym EPO informuje w trakcie cyklicznych spotkań online dla ośrodków „Shaping the Future” lub na corocznej konferencji sieci PATLIB.

Założenia EPO w odniesieniu do filaru 4. (partnerstwa) planu strategicznego:

- **80 uniwersytetów** będzie oferowało program MIPEF w swoich programach kształcenia;
- **90% uniwersytetów** oferujących dostęp do programu Young Professional to uczelnie kształcące w kierunkach ścisłych i technicznych;
- **14 platform technologicznych** opartych na bazie Espacenet (EPO udostępnia aktualnie kilka platform technologicznych, które ułatwiają naukowcom i badaczom przeszukiwanie bazy patentowej Espacenet z wykorzystaniem opracowanych przez ekspertów EPO strategii wyszukiwania, które można uruchomić, aby odszukać wszystkie istotne dokumenty dotyczące różnych technologii, kolejne platformy są w przygotowaniu);
- **20% ośrodków** PATLIB z poziomu 3. zdobędzie certyfikację w dziedzinie transferu technologii;
- **50% ośrodków** PATLIB ukończy szkolenia z transferu technologii oferowane przez Europejską Akademię Patentową.

Rozwój współpracy EPO z ośrodkami PATLIB w założeniach planu strategicznego na lata 2024–2028

W ramach realizacji filaru 4. (partnerstwa) Strategii 2028 Europejski Urząd Patentowy koncentruje się na wzmocnieniu sieci ośrodków informacji patentowej PATLIB, rozwijaniu ich potencjału oraz poszerzaniu roli w krajowych i międzynarodowych ekosystemach innowacji. Głównym celem jest zapewnienie lepszego wsparcia dla lokalnych społeczności innowacyjnych, w tym start-upów, MŚP i indywidualnych wynalazców, co przeloży się na wzrost innowacyjności w Europie i poza nią.

Kluczowe kierunki rozwoju:

1. Rozwój kompetencji

EPO planuje poszerzenie oferty szkoleń dla pracowników ośrodków PATLIB, szczególnie w takich obszarach jak:

- transfer technologii;
- komercjalizacja własności intelektualnej;
- wykorzystanie specjalistycznych narzędzi (IP Score, Technology Intelligence Platform, Ansera).

2. Certyfikacja i szkolenia specjalistyczne

Przewiduje się wprowadzenie programów certyfikujących w dziedzinie transferu technologii, które umożliwią efektywniejsze wsparcie dla uczelni, przedsiębiorstw i wynalazców w procesach komercjalizacji innowacji i zarządzania IP.

3. Wzmocnienie współpracy w sieci PATLIB

Działania obejmą tworzenie platform wymiany wiedzy, organizację webinarium oraz realizację wspólnych projektów, szczególnie w priorytetowych obszarach, takich jak zielone technologie i zrównoważony rozwój. Inicjatywy te mają na celu budowę środowiska sprzyjającego wymianie dobrych praktyk i wzmocnieniu pozycji ośrodków jako centrów kompetencji.

4. Cyfryzacja usług

Planowane działania obejmują:

- modernizację narzędzi cyfrowych dla lepszej obsługi użytkowników;
- rozwój platform ułatwiających dostęp do wiedzy o IP i technologiach, w tym rozwiązań opartych na systemie Ansera, które usprawnią procesy wyszukiwania i analizy patentowej.

5. Wsparcie finansowe lokalnych działań

Ośrodki będą mogły ubiegać się o mikrogranty na organizację wydarzeń skierowanych do MŚP, start-upów i wynalazców, co zwiększy ich oddziaływanie na lokalne ekosystemy innowacji.

6. Zaangażowanie w wydarzenia EPO

EPO będzie zachęcać ekspertów ośrodków PATLIB do aktywnego udziału w europejskich konferencjach, kursach i seminariach, co umożliwi wymianę doświadczeń i pogłębienie współpracy na poziomie międzynarodowym.

Wdrażanie wymienionych działań pozwoli na dalszy rozwój sieci PATLIB i zwiększy jej zdolność do wspierania innowacji i transferu technologii. Dzięki ścisłej współpracy z EPO w ramach Strategii 2028 ośrodki zyskają narzędzia niezbędne do skutecznego odpowiadania na potrzeby dynamicznie rozwijających się ekosystemów innowacyjnych, aby wspierać przedsiębiorstwa i instytucje w komercjalizacji wyników badań.

Opracowano na podstawie:

Planu strategicznego Europejskiego Urzędu Patentowego *Strategic Plan 2028*.

Prezentacji E. Luzatto *SP28 and PATLIB 2028* przygotowanej na konwencję Italian Patlib Convention w 2024 r.

